

DOI: [10.32702/2307-2156-2019.4.2](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.4.2)

УДК 351

О. І. Васильєва,

*д. держ. упр., професор, професор кафедри публічного управління та публічної служби
Національної академії державного управління при Президентові України*

Н. В. Васильєва,

*д. держ. упр., доцент, професор кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
Національної академії державного управління при Президентові України*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

O. Vasylieva

*Doctor of Science in Public Administration, professor,
professor of Public Administration and Public Service Department of the National Academy for
Public Administration under the President of Ukraine*

N. Vasylieva

*Doctor of Science in Public Administration, associate professor, professor of Regional
Administration, Local Self-Government and Urban Management Department of the National
Academy for Public Administration under the President of Ukraine*

SOME ASPECTS OF THE STATE ADMINISTRATION OF INTELLECTUAL PROPERTY OBJECTS

У статті зазначено, що в сучасному суспільстві інтелектуальний капітал стає основою багатства тому, бо саме він визначає конкурентоспроможність економічних систем, виступає ключовим ресурсом їх розвитку. У процесі створення й використання інтелектуального капіталу беруть участь державні та комерційні підприємства; державні, приватні й суспільні установи та організації, тобто всі суб'єкти ринкових відносин. Здатність держави створювати й ефективно використовувати інтелектуальний капітал визначає силу нації та її добробут.

Зазначено, що інтелектуалізація суспільного життя є неодмінною умовою ефективного державного управління як визначального фактора конкурентоспроможності. Стратегічний курс розвитку державної політики України зорієнтований на формування її інноваційної моделі, але економічні та фінансові проблеми гальмують цей процес і не дозволяють досягти належного рівня інноваційного розвитку.

Доведено, що у формуванні державного управління об'єктами інтелектуальної власності суспільства сконцентровані фундаментальні засади постіндустріалізму та інформаційного суспільства; нова технологічна парадигма, особливу роль у функціонуванні якої відіграють технології, знання, інновації, комп'ютеризація та інформатизація. Важливою складовою державного управління об'єктами інтелектуальної власності є економіка знань - це якісно новий тип суспільної формації, фундаментом розбудови якої є знання, інформація, інтелект, наука.

The article states that in modern society, intellectual capital becomes the basis of wealth because, because it determines the competitiveness of economic systems, it is a key resource for their development. In the process of creating and using intellectual capital involved public and commercial enterprises; state, private and public institutions and organizations, that is, all subjects of market relations. The ability of the state to create and effectively use intellectual capital determines the strength of the nation and its well-being.

It is noted that the intellectualization of social life is an indispensable condition for effective public administration as a determining factor of competitiveness. The strategic course of development of the state policy of Ukraine is oriented towards the formation of its innovative model, but economic and financial problems hinder this process and do not allow to achieve the proper level of innovation development.

It is proved that in the formation of state management of objects of intellectual property of society the fundamental principles of post-industrialism and information society are concentrated; a new technological paradigm, a special role in the functioning of which is played by technologies, knowledge, innovations, computerization and informatization. Work is as much as possible replaced by knowledge and intelligence, which increases its innovation and productivity. The dynamism, scale, and sustainability of the intellectual sphere have turned into any country for a decisive factor in increasing its competitiveness, economic growth, raising the standard of living of the population, defense, technological, environmental and socio-economic security.

State policy in Ukraine requires the formation and functioning of new mechanisms and forms of human resources management necessary for this theoretical substantiation, as conditions of formation, development and demand of highly professional personnel change. The logical way to get out of a critical situation can be considered as a mutually beneficial association of the efforts of public administration, science, economics and education.

Thus, the actualization of the issues of the reproduction of intellectual capital requires a rethinking of the role of the state in ensuring this process and its impact on the functioning of such spheres as science, education and economy, the social role of which acquires significance of the spheres forming the intelligence of the nation. Changing the paradigm of intellectual development requires the creation of an institutional mechanism for the sustainable reproduction of the human potential of the regions through the implementation of a systemic state policy in the spheres that shape the country's intellectual potential. The above envisages comprehension and legislative consolidation of the long-term goals and system of priorities for the development of intellectual property objects, as well as the forms of state participation in the process of expanded reproduction of human resources.

Ключові слова: інтелектуальний капітал; інтелектуальна власність; конкурентоспроможність; інноваційний розвиток; економіка знань.

Key words: intellectual capital; intellectual property; competitiveness; innovative development; knowledge economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному суспільстві інтелектуальний капітал стає основою багатства тому, що саме він визначає конкурентоспроможність економічних систем, виступає ключовим ресурсом їх розвитку. У процесі створення й використання інтелектуального капіталу беруть участь державні та комерційні підприємства; державні, приватні й суспільні установи та організації, тобто всі суб'єкти ринкових відносин. Здатність держави створювати й ефективно використовувати інтелектуальний капітал визначає силу нації та її добробут.

Стратегічний курс розвитку державної політики України зорієнтований на формування її інноваційної моделі, але економічні та фінансові проблеми гальмують цей процес і не дозволяють досягти належного рівня інноваційного розвитку. Ефективному використанню об'єктів інтелектуальної власності перешкоджають інституціональні «пастки», а саме: неефективні інститути та застарілі норми. Перш за все, це відноситься до низької оплати праці, що призводить до спростування аксіоми людського капіталу про високий рівень кореляції

заробітків із рівнем освіти; неефективної системи прав інтелектуальної власності, що обумовлюють нерівність розподілу дивідендів від інтелектуального капіталу та знижують мотивацію до творчої діяльності; неефективні законодавчі норми та формальні важелі забезпечення контрактів у сфері інтелектуальної власності, що призводять до високого рівня несумлінної конкуренції, ризиків та високих трансакційних витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Найбільш розробленим напрямом вітчизняних досліджень в інноваційній сфері є інноваційний розвиток держави, якому присвячено праці О.Амоші, А.Гальчинського, В.Гейця, І.Дегтярьової, Я.Жаліла, Б.Кваснюка, В.Семиноженка. Теоретичні та прикладні аспекти інтелектуальної власності висвітлені у працях Г.Дейнеко, А.Колота, В.Соловійова, І.Стояненко, Н.Чухрай, В.Титова, Л.Федулової, С.Устенко. Проте малодослідженими залишаються системні підходи щодо державного управління об'єктами інтелектуальної власності. Тому, вважаємо за необхідне, зупинитися на деяких аспектах цієї проблематики.

Метою статті є дослідження деяких аспектів державного управління об'єктами інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. З того часу, як людство стало осмислювати свою творчу продуктивну роль, своє значення в перетворенні навколишнього світу, найбільш допитливі вчені намагалися розкрити таємницю творчої сили людини, виявити характерні якості та властивості, оцінити та виміряти її. Результатом таких досліджень можна вважати теорію інтелектуального капіталу, яка ще не є сталою і потребує нових досліджень.

Сучасний етап суспільного розвитку характеризується ключовою роллю інновацій і високих технологій в різних сферах суспільного буття. В умовах становлення постіндустріального суспільства здійснюється перехід від моделі економічного розвитку, заснованої на експорті природних ресурсів, до економіки знань, що є найпотужнішим відтворювальним ресурсом людства.

Сьогодні знання можна розглядати як економічний актив, ресурс і як продукт (інновація) [8]. Завдяки розвитку людського та інтелектуального капіталу відбувається задоволення інноваційних потреб. Інтелектуалізація суспільного життя є неодмінною умовою ефективного державного управління як визначального фактора конкурентоспроможності. Тому, пріоритетом в інноваційному розвитку виступає інтелектуальний капітал, адже його політико-економічна сутність виражається в історично визначених відносинах з приводу формування й використання знань, які мають цінність інтелектуальних здібностей працівників і господарюючих суб'єктів, які забезпечують їх ефективне використання з метою додаткового доходу [7].

Поняття «інтелектуальна власність» (англ. intellectual property) виникло в процесі довготривалої практики правового закріплення за певними особами їхніх прав на результати інтелектуальної діяльності в науковій, виробничій, промисловій, художній, літературній, творчій та інших сферах життєдіяльності. Отже, в зв'язку зі створенням і використанням об'єктів інтелектуальної власності, взаємовідносини в суспільстві регулюються системою правових норм, що узагальнено називається правом інтелектуальної власності.

У 1967 р. у Стокгольмі було підписано Конвенцію, якою визначено, що до інтелектуальної власності належать права на:

- ✓ наукові відкриття;
- ✓ наукові, літературні та художні твори;
- ✓ творча діяльність артистів, звукозапис, радіо- і телевізійні передачі;
- ✓ винаходи в різних сферах життєдіяльності людини;
- ✓ промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування і комерційні позначення;

✓ захист від недобросовісної конкуренції;
✓ всі інші права, що належать до інтелектуальної діяльності у, науковій, виробничій, промисловій, літературній, творчій та художній сферах тощо.

Розвиток інтелектуального капіталу регіонів визначає рівень інноваційності економіки. Саме тому знаннева, інтелектуальна, інноваційна компонента дедалі більше перетворюється на провідну на всіх етапах «життєвого циклу» нових товарів і послуг, домінує на стадії проектування, виробництва, управління матеріальними і нематеріальними активами [9, с. 34-39].

У багатьох країнах визнана пріоритетність розвитку інноваційної економіки, розв'язання комплексу проблем освіти, науки та технологій, створення сприятливих умов для новаторів і підприємців у державній політиці. Методи реалізації такої стратегії визначили місце і роль більшості країн у світовій спільноті, забезпечили провідні позиції лідерів у принципово важливих напрямках публічного управління та адміністрування.

Перспективи побудови в Україні інтелектуально-інноваційної системи, особливо на регіональному та галузевому рівнях, гальмуються існуючими інституціональними умовами. Знижується здатність національної економіки до створення інновацій, а також можливості впроваджувати передові світові технології.

Криза сучасного інноваційного виробництва зумовлюється та проявляється зменшенням кількості кваліфікованих кадрів на вітчизняних підприємствах, відсутністю методологічних основ управління процесом відтворення кадрового потенціалу, особливо в галузях промислового комплексу, невмінням та неготовністю

персоналу перепрофільоватися та адаптуватися до нових умов виробництва. Більш того, негативну роль відіграє і відтік професійних кадрів за кордон.

Важливою складовою державного управління об'єктами інтелектуальної власності є економіка знань - це якісно новий тип суспільної формації, фундаментом розбудови якої є знання, інформація, інтелект, наука. Адже «кожен крок людства у пізнанні природи закладає черговий камінь і в будинок теорії. Будь-які наукові здобутки лише тоді набувають цінності, коли стають відомими широким верствам населення, які можуть використовувати їх у своїй діяльності» [1]. Отже, економіка знань нині є основою розвитку суспільно-економічних формацій, базисом їхньої нової якості. Економіці знань як інституціональній системі притаманна всезагальна інтелектуалізація та інформатизація суспільно-економічних відносин. Визначальну роль у розвитку цього типу економіки як її первинна ланка відіграють інтелектуальні ресурси освіти й науки. А. Колот в статті «Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань» виділяє наступні ознаки базованої на знаннях постіндустріальної економіки (табл. 1) [3].

Таблиця 1.
Ознаки економіки знань постіндустріального суспільства

<i>1 стадія – втілене в продуктах і послугах знання формує більшу частину створеної суспільством вартості</i>		
Шляхи проходження стадії (набуття ознаки)		
1-й шлях – інтелектуалізація використовуваних технологій	2-й шлях – підвищення наукоємності товарів і послуг	3-й шлях – домінування на ринку власне інтелектуальних товарів і послуг
<i>2 стадія – утвердження діяльності пов'язаної з виробництвом, зберіганням, передачею, використанням знань як визначальної в економіці</i>		
Освіта і перепідготовка спеціалістів вважаються основним критерієм ефективності й продуктивності економічних систем		
<i>3 стадія – перетворення «працівників знання» в домінуючу групу персоналу організацій</i>		
«Працівники знання», які виконують інтелектуальну працю, є основою продуктивно зайнятих в економіці		

Економіка знань має відповідну інфраструктуру, до якої входять наступні складові розвитку: ефективні державні інститути, які реалізують високу якість життя; високоякісна освіта; ефективна фундаментальна наука; ефективний науково-технічний венчурний бізнес; високоякісний людський капітал; виробництво знань і високих технологій; інформаційне суспільство; інфраструктура реалізації й трансферу ідей, винаходів і відкриттів від фундаментальної науки до виробництв [6].

Свого часу Ж.Б. Сей визначив три основні фактори, які протягом віків були основою процесу виробництва в людському суспільстві - земля, капітал, праця. Дж.Б.Кларк додав до цього переліку четвертий фактор - підприємницькі здібності. Проте, вже в другій половині ХХ ст., з початком формування постіндустріальних суспільств, економічні системи визнали необхідність використання в процесі свого розвитку окрім названих ще одного фактору - інформації. Реалії ж сьогодення на перше місце серед детермінуючих чинників економічного зростання виводять не інформацію, а, все ж таки, знання. Поясненням цього може слугувати той факт, що з плином часу інформація, як фактор виробництва, все більше починає трансформуватись в знання, так як в сьогоднішньому світі інформації нагромаджено стільки, що людина фізично не здатна всю її обробити. Якщо ж суб'єкти господарювання витратять на освоєння інформації надто багато часу, вони не зможуть реалізувати власні ідеї швидше за конкурентів. Тому й виникає необхідність у володінні саме знаннями. Відтак, починаючи з другої половини ХХ ст. роль знань і заснованої на їх основі економіки зростає особливо швидкими темпами [5].

На наш погляд, тільки системне накопичення знань створює підвалини для поступального розвитку суспільних формацій, інтенсифікації виробництв і якісного задоволення всезростаючих потреб індивідів. Знання, втілені у засобах виробництва чи у виробничих процесах, сьогодні виступають продуктивною силою, що сприяє суспільному розвитку. Рівень інноваційності економіки визначається здатністю її інститутів до максимально раціонального, корисного для суспільства використання здобутків науки. Функціональні зв'язки між акторами відбуваються на конкурентних засадах, а конкуренція є головним регуляторним інститутом у розвитку інноваційного процесу в державі.

Ще однією проблемою, на наш погляд, є мінімальне використання можливостей, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС як щодо науково-технологічного співробітництва, так і стосовно формування політики розвитку підприємництва та промислової політики. Особлива увага має бути приділена підтримці інтернаціоналізації вітчизняних інноваційних підприємств на міжнародних ринках. У цьому ж контексті необхідно активізувати зусилля щодо участі в рамковій програмі ЄС із досліджень та інновацій «Горизонт 2020», програмах Європейської спільноти з атомної енергії, Програмі підтримки конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу тощо, причому йдеться про участь не тільки у проектах, але й в «управлінні» цими програмами [2]. Зокрема, угода «Горизонт 2020» сприяє розширенню участі українських науково-дослідних організацій та університетів у європейських наукових дослідженнях, а також розвитку партнерських взаємовідносин між Україною та ЄС. З початку участі України в «Горизонт 2020», станом на 2017 р. у нашій країні є 69 переможних проектів, які отримали близько 12 млн. євро. Найбільше

проектів отримали фінансування за напрямками “Marie Skłodowska-Curie actions”, «Довкілля» «Інформаційно-комунікаційні технології». Рівень успішності України в «Горизонті» складає 9%. Для порівняння у країнах ЄС він сягає приблизно 15%. Тобто це показує, що нашій країні є над чим працювати, тим паче для цього в рамках Угоди створені відповідні умови [2].

Підвищення рівня інновацій – це не тільки засіб активного розвитку, але й насамперед важелі для забезпечення незалежності країни, її конкурентоспроможності в сучасному динамічному середовищі. Індекс глобальної конкурентоспроможності (ІГК) є на сьогодні найбільш комплексним вимірником конкурентоспроможності країн, що узагальнює експертні оцінки більш ніж 1300 незалежних експертів з різних країн і сфер діяльності та дані офіційної статистики країн. ІГК формується з більш ніж 100 змінних, що згруповані у 12 контрольних показників («Інституції», «Інфраструктура», «Макроекономічне середовище», «Охорона здоров'я та початкова освіта», «Вища освіта і професійна підготовка», «Ефективність ринку товарів», «Ефективність ринку праці», «Розвиток фінансового ринку», «Технологічна готовність», «Розмір ринку», «Відповідність бізнесу сучасним вимогам» та «Інноваційний потенціал»), які об'єднані 3-ма основними групами субіндексів: «Основні вимоги», «Підсилювачі продуктивності» та «Інновації та фактори вдосконалення». Розрахунки 12 підіндексів згруповані у три групи залежно від домінування факторів розвитку країн: базові умови розвитку, фактори-каталізатори або підвищувачі ефективності та фактори інновацій та розвитку.

Отже, всесвітнім економічним форумом опубліковано рейтинг країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018. Вже традиційно, рейтинг очолила Швейцарія. До десятки найконкурентоспроможніших, як і в попередньому дослідженні, увійшли США, Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія та Фінляндія. Україна у 2018 р. посіла 81-е місце серед 137 країн світу, покращивши свої позиції на чотири пункти (табл. 2) [4].

Таблиця 2.
Позиції України та деяких країн світу за ІГК

Позиції України та деяких країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності	2012-2013 (з 144 країн)	2013-2014 (з 148 країн)	2014-2015 (з 144 країн)	2015-2016 (з 140 країн)	2016-2017 (з 138 країн)	2017-2018 (з 137 країн)
Україна	73	84	76	79	85	81
Грузія	77	72	69	66	59	67
Туреччина	43	44	45	51	55	53
Росія	67	64	53	45	43	38
Польща	41	42	43	41	36	39

Отже, у функціонуванні державних інститутів і господарських структур знання й творчий потенціал працівників стають головним фактором ефективності економічної системи, без якого технічний та економічний прогрес є практично недосяжним, незалежно від обсягу інвестицій у виробниче обладнання і технологію. Всебічна інтелектуалізація економічних відносин в інституціональній системі соціуму продукує сталість його інноваційного розвитку.

Проблема недофінансування освіти сприяє зниженню пріоритетності її ролі як визначального фактора людського розвитку, що, у свою чергу, вплинуло на зниження науково-технічного потенціалу країни. Внаслідок цього протягом останніх років спостерігається відтік із України кваліфікованих наукових і технічних кадрів, масовий перехід учених в інші сфери діяльності, занепад багатьох наукових шкіл, стрімка деградація матеріально-технічної бази наукових і науково-технологічних досліджень. Також збільшилася кількість науковців вищої кваліфікації, які працюють поза наукою, наростають процеси сумісництва. Водночас у деяких західноєвропейських країнах розроблені державні програми щодо залучення до роботи в наукоємні та високотехнологічні галузі «дешевих» іноземних спеціалістів вищої кваліфікації, що сприяє активізації міграції українських науковців за кордон.

Хотілось би позначити ще одну проблему, що в Україні багато науковців, які мають нові розробки, які втілили їхню працю, досвід, знання, засвідчили права інтелектуальної власності відповідними свідоцтвами, патентами, не в змозі продати свої інновації, бо фактично їх власником є організація, де вони зайняті. Крім того, переважна більшість підприємців не мають необхідних коштів для виробничого впровадження інновацій.

Отже, підготовка кадрів для інноваційної діяльності повинна носити комплексний характер, забезпечуючи весь «життєвий цикл» інновацій. При створенні та виробництві інноваційного продукту потрібні команди фахівців, що вміють аналізувати ринок, здійснювати стратегічне планування й управління проектами, проводити фундаментальні та прикладні наукові дослідження, організовувати інноваційну інфраструктуру, організовувати експериментальне виробництво, гарантувати захист інтелектуальної власності, просувати отримані продукти на вітчизняні та світові ринки, забезпечувати експлуатацію інновацій тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. У формуванні державного управління об'єктами інтелектуальної власності суспільства сконцентровані фундаментальні засади постіндустріалізму та інформаційного суспільства; нова технологічна парадигма, особливу роль у функціонуванні якої відіграють технології, знання, інновації, комп'ютеризація та інформатизація. Праця максимально заміщується знаннями й інтелектом, що посилює її інноваційність і продуктивність. Динамізм, масштабність і стійкість розвитку інтелектуальної сфери перетворилися для будь-якої країни на вирішальний фактор підвищення її конкурентоспроможності, економічного зростання, підвищення рівня життя населення, оборонної, технологічної, екологічної та соціально-економічної безпеки.

Державна політика в Україні вимагає формування та функціонування нових механізмів і форм управління людськими ресурсами, необхідного для цього теоретичного обґрунтування, оскільки змінюються умови формування, розвитку та затребуваності високопрофесійних кадрів. Логічним шляхом виходу з критичної ситуації можна вважати взаємовигідне об'єднання зусиль сфер державного управління, науки, економіки та освіти.

Отже, актуалізація питань відтворення інтелектуального капіталу вимагає переосмислення ролі держави в забезпеченні цього процесу та виражається в її впливі на функціонування таких сфер, як наука, освіта й економіка, суспільна роль яких набуває значення сфер, що формують інтелект нації. Зміна парадигми розвитку інтелектуальної сфери вимагає створення інституційного механізму стійкого відтворення кадрового потенціалу регіонів за допомогою проведення системної державної політики у сферах, що формують інтелектуальний потенціал країни. Зазначене передбачає осмислення та законодавче закріплення довгострокових цілей і системи пріоритетів розвитку об'єктів інтелектуальної власності, а також форм участі держави у процесі розширеного відтворення кадрового потенціалу.

Список використаних джерел.

1. Дейнеко Г. Экономическая сущность интеллектуального капитала и процесса его накопления / Г. Дейнеко // Весник ВГУ, Серія Економіка и управление, 2004, № 1. – С. 5-9.
2. Колосінська М.І. Інноваційний рейтинг України: шляхи його покращення на основі європейського досвіду / М.І. Колосінська, Шапка Є.В. // <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/18.pdf> (дата звернення: 1.03.2019).
3. Колот А. М. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань / А. М. Колот // Економічна теорія 2007, № 1. – С. 3-13.
4. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобально конкурентоспроможності 2017-2018 / <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2> (дата звернення: 05.03.2019).
5. Стояненко І. В. Формування економіки знань як реальність та необхідність сьогодення / І.В. Стояненко // Ефективна економіка, №6, 2012, <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1230> (дата звернення: 08.03.2019).
6. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : В 3 т. / Т. 1: Економіка знань – модернізаційний проект України [За ред. В.М. Гейця, В.П. Семиноженка, Б.Є. Кваснюка]. – К.: Фенікс, 2007. – 550 с.
7. Устенко С.В. Нові підходи до інтеграції виробничо-промислових структур / С.В. Устенко, І.С. Зінов'єва // Проблеми науки. - 2008. - № 11. - С. 30-37.
8. Федулова Л. Державна політика в національній інноваційній системі: стабільність зберігається / Л. Федулова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4 (82). – С. 90–103.
9. Федулова Л.І. Концепція інтелектуального капіталу в системі економіки знань / Л.І. Федулова // Проблеми науки (Міжгалузевий науково-практичний журнал). – 2006. – №3. – С. 34–39.

References.

1. Dejneko, G. (2004), "The economic essence of intellectual capital and the process of its accumulation", *Vesnik VGU, Serija Jekonomika i upravlenie*, vol. 1, pp. 5-9.
2. Kolosinska, M.I. and Shapka, Ye.V. (2018), "Innovative rating of Ukraine: ways of its improvement on the basis of European experience", [Online], available at: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/18.pdf> (Accessed 1 March 2019).
3. Kolot, A. M. (2007), "Innovative work and intellectual capital in the system of factors of knowledge economy formation", *Ekonomichna teoriia*, vol. 1, pp. 3-13.
4. The position of Ukraine in the world ranking according to the Global Competitiveness Index 2017-2018, [Online], available at: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2> (Accessed 5 March 2019).
5. Stoianenko, I. V. (2012), " Formation of the knowledge economy as a reality and the need for the present", *Efektynna ekonomika*, vol. 6, [Online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1230> (Accessed 9 March 2019).
6. Heits, V.M. Semynozhenko, V.P. and Kvasniuk, B.Ye. (2007), *Stratehichni vyklyky XXI stolittia suspilstvu ta ekonomitsi Ukrainy* [Strategic Challenges of the 21st Century for the Society and Economy of Ukraine], vol. 1:

Ekonomika znan – modernizatsiyni projekt Ukrainy [Economics of Knowledge - Modernization Project of Ukraine], Feniks, Kyiv, Ukraine, P.550.

7. Ustenko, S.V. and Zinovieva, I.S. (2008), "New approaches to the integration of industrial-industrial structures", *Problemy nauky*, vol. 11, pp. 30-37.

8. Fedulova, L. (2008), "State policy in the national innovation system: stability is maintained", *Aktualni problemy ekonomiky*, vol. 4 (82), pp. 90–103.

9. Fedulova, L.I. (2006), "The Concept of Intellectual Capital in the System of Knowledge Economics", *Problemy nauky (Mizhhaluzevyi naukovo-praktychnyi zhurnal)*, vol. 3, pp. 34–39.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2019 р.